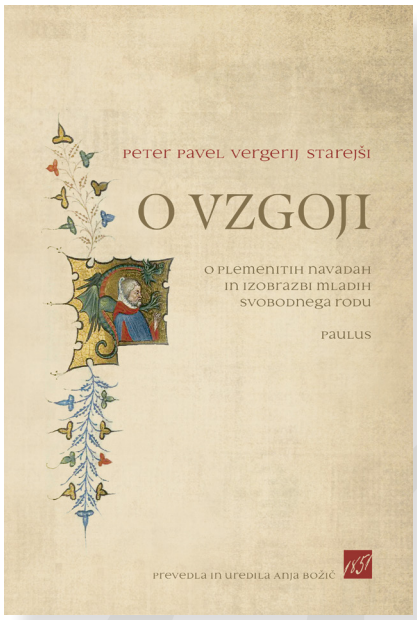
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

PETER PAVEL VERGERIJ STAREJŠI, O VZGOJI

Podatki o knjigi

- Naslov: O vzgoji
- Podnaslov: O plemenitih navadah in izobrazbi mladih svobodnega rodu / Paulus
- Avtor: Peter Pavel Vergerij Starejši
- Urednica, prevajalka in avtorica spremne študije: mag. Anja Božič
- Recenzenta: dr. Jadranka Cergol in dr. Marko Marinčič
- Urednica: dr. Cvetka Rezar Mlakar
- Format: 140 mm x 210 mm
- Vezava: trda
- Število strani: 192
- ISBN: 978-961-278-785-1
- Cena: 25 €
- Založnik: Celjska Mohorjeva družba
- Leto izdaje: 2025

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga v letu 2025 sofinancira JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kontakt

Uredništvo
T 03 426 48 00
urednistvo@celjska-mohorjeva.si

Večni nasveti za vzgojo in učenje

V Kopru rojeni humanist Peter Pavel Vergerij Starejši (pribl. 1370–1444) še danes slovi kot utemeljitelj humanistične vzgoje. Njegov vzgojni program se zgleduje po klasični antiki in temelji na celostni izobrazbi, ki mladega izuči v ključnih disciplinah, hkrati pa ga tudi moralno oblikuje. Svoje izobraževalne smernice je Vergerij zbral v delu De ingenuis moribus et studiis liberalibus adulescentiae *(*O plemenitih navadah in izobrazbi mladih svobodnega rodu*), ki velja za prvo in najvplivnejšo humanistično razpravo o vzgoji.*

Vergerijeva razprava je nastala v prvih letih 15. stoletja kot odgovor na vse bolj ozko in poklicno naravnane izobraževalne smernice v srednjem veku. Nasprotno se humanisti ozirajo po klasični antiki in kot vzgojni ideal vidijo predvsem izpolnitev posameznikovih naravnih danosti. Študij tako ni usmerjen k pridobivanju dobička, temveč je njegov cilj svobodnorojenega mladega usposobiti za moralno in vsesplošno plemenito ravnanje v dobro družbe in države. Vergerij pa se v razpravi ne posveča zgolj teoriji, temveč posreduje vrsto nadvse konkretnih in še danes aktualnih nasvetov za učenje in poučevanje: od razporejanja časa, prilagajanja načina poučevanja raznolikim učencem, iskanja dobrih vzornikov, vse do koristne izrabe prostega časa z branjem in telesnimi aktivnostmi.

Vergerijevo prelomno razpravo, ki že od sredine 15. stoletja predstavlja nujno študijsko gradivo vsake evropske knjižnice, lahko v pričujoči monografiji prvič beremo v slovenskem prevodu. Izdaja prinaša tudi prevod dveh izmed obsežnega korpusa Vergerijevih pisem, ki sta povezani z nastankom njegove vzgojne razprave, sledi pa jima še eno Vergerijevo delo, povezano z vzgojo, komedija *Paulus*, ki pa predstavlja »protizgled« plemenito vzgojenega mladeniča. Obe prevedeni deli uvajata njuni spremni študiji, še pred tem pa je skupaj s kratkim orisom svojih drugih del predstavljen tudi avtor. Monografija tako predstavlja prvo knjigo v slovenskem jeziku, ki se posveča delovanju in ustvarjanju tega velikega koprskega humanista.

O avtorju

V Kopru rojeni pisec **Peter Pavel Vergerij Starejši** (1370–1444) je v mladosti študiral in poučeval na univerzah v Padovi, Bologni in Firencah in postal ena vodilnih osebnosti italijanskega humanizma. Zaslovel je predvsem z govorništvom, saj velja za prenovitelja slavilnega govorništva, zlasti v čast svetnikom: njegovo drugo najbolj razširjeno delo je deset slavilnih govorov za svetega Hieronima. Bil je tudi eden tedaj še redkih študentov grščine, svoj filološki žar pa je izkazal tudi pri izdaji Petrarkovega neobjavljenega epa *Afrika*. Deloval je tudi na papeškem dvoru in se udeležil koncila v Konstanci, kjer je pozival k temeljiti reformi znotraj Cerkve. Drugo polovico svojega življenja je preživel na dvoru ogrskega kralja Sigismunda v Budi (današnja Budimpešta) in velja za začetnika humanizma na Ogrskem. Njegov opus zajema številna in nadvse raznovrstna dela – zgodovinske spise, politične razprave, obsežen korpus govorov in pisem – vsa pa odražajo njegovo globoko predanost humanistični *re pubica litteraria*.

O prevajalki

Anja Božič je doktorandka Oddelka za srednjeveške študije Srednjeevropske univerze na Dunaju in raziskovalka na Avstrijskem zgodovinskem inštitutu v Rimu. Posveča se raziskovanju in prevajanju latinske književnosti antike, srednjega veka in predvsem humanizma (Petrarka, Piccolomini, Alberti), ukvarja pa se tudi s preučevanjem in digitalizacijo rokopisnega gradiva.

Iz knjige

Vse se bo gladko izteklo, če si bomo pravilno razporedili čas in bomo vsak dan določili nekaj ur za študij ter se ne bomo ničemur pustili odvrniti od tega, da ne bi vsak dan nekaj novega prebrali. Če je Aleksander [Veliki] v bojnem taboru pogosto bral, če je Cezar celo sredi vojaških pohodov pisal knjige, in če je Avgust kljub zahtevnosti mutinske vojne v taboru vendarle vsak dan bral, pisal in deklamiral, kaj lahko torej poseže v naše mestno brezdelje in nas za dalj časa odvrne od študija književnosti? Koristno je, če izgubo še tako drobnega odmerka časa smatramo za veliko in če s časom ravnamo kakor z življenjem ali zdravjem – brez nepotrebnega zapravljanja. Tako bomo tudi proste ure, ki jih drugi prebijejo v lenarjenju, izkoristili za lahkotnejši študij ali sproščeno branje. Pameten človek namreč zna izkoristiti tudi priložnosti, ki jih drugi spregledajo; bere, denimo, med večerjo ali ko čaka na spanec – včasih pa se mu z branjem celo izogne.

(Str. 116–117)

Tistim, ki uživajo v študiju književnosti, pa je v sprostitev raznovrstno čtivo, nova knjiga pa jim odpravlja naveličanost prejšnje. Pa vendar je včasih nujno vseeno povsem odnehati in ostati prost prav vsega, saj bomo le tako lahko spet kos nadaljnjemu delu in naprezanju. Še struna, ki je ves čas do skrajnosti napeta, se pretrga, če je občasno ne sprostimo; čeprav za modrega ni napornejšega časa kot ravno takrat, ko ne počne ničesar – če je sploh sposoben kdaj povsem prestati. O nekaterih pa vemo, da so si čas razporedili tako, da tretjino dneva in noči odmerijo za spanec, tretjino hrani in sprostitvi, preostanek časa pa svobodnim umetnostim. Te razdelitve si sam ne upam obsoditi, pa vendar je tudi ne morem povsem odobriti. Upam pa si zatrditi: kolikor več časa posvetimo svobodnim umetnostim, toliko manj ga izgubimo in toliko dlje živimo.

(Str. 130)